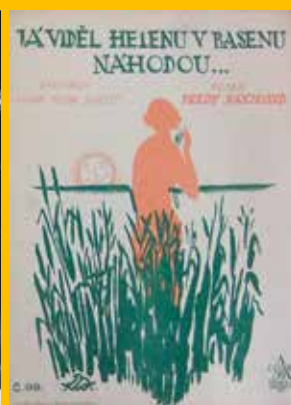

Historie hudby 1918–1945

Dobře to dopadlo — populární hudba v česko-slovenském manželství

TEXT: ALEŠ OPEKAR

SŇATEK Z ROZUMU, LÍBÁNKY I CHVILKOVÁ NEVĚRA

Byla hudba v nové republice československá, česko-slovenská nebo česká a slovenská? Zpočátku platilo jistě to poslední. Východiska a tradice byly zcela odlišné. Na jedné straně smích kabaretů, sentimentální snění Karla Hašlera a prvních trampíků, ryčné pochody dechovek i rychlé průniky módních tanců, jako byly shimmy a charleston, do tančiren velkých měst. Na druhé straně étos lidové kultury. I mezi písťalky, fujary, cimbály a čardáše však zvolna pronikají foxtroty a tanga.

Na jedné straně je to blízko do Německa, na druhé do Vídně a Budapešti. Na jedné straně převažují bezvěrci, na druhé katolíci.

Do nově zakládaných slovenských hudebních škol jezdí učit čeští učitelé. Slovenští vokalisté zase hojně nahrávají v pražských studiích. Díky tomu

se z mnohých slovenských majitelů silných operních a operetních hlasů stávají miláči i českého publika. Příkladem za všechny je Štefan Hoza!

Vůně jazzu dolétá ze Západu do Prahy i Bratislavy. Na jedné straně pravý černošský bubeník v Jazzovém orchestru smíchovské Arény. Na druhé holčičí Jazz-band Ireny Daviesové z Anglie se saxofonem i bicí soupravou v kavárně Etablissement Adlone. Od konce 20. let účinkovala na Slovensku i řada českých tanečních kapel. K nejoblíbenějším patřili Langer Brothers. Taneční hudba ovlivněná jazzem se rychleji uchytila v Čechách, ale musela o místo na výsluní posluchačova zájmu bojovat především s polkovými a valčíkovými lidovkami, v nichž se to hemžilo dvojsmyslnými narážkami.

Žánry, které ve 20. letech bují izolovaně, se v další dekádě začínají potkávat. Trampští písničkáři pějí ve swingových harmoniích, operety začínají

synkopovat, čardáše se mísí s foxtrotem do čardášového a „ludového“ foxu a vzniká nový žánr určující slovenskou taneční hudbu na několik desetiletí – slovenské tango.

Ve stejné době si cestu do společenské zpěvnosti kleslí český „hit století“ Škoda lásky, to když několik let starou instrumentální polku Jaromíra Vejvody opatřil textem Vašek Zeman.

Vejvodu, Karla Vacka (autora slavné *Cikánky*), Jaroslava Ježka, Voskovce a Wericha, kapelníka Orchestru Gramoklubu Jana Šímu, swingového akordeonistu Kamila Běhounka, začínajícího Karla Vlacha a další české průkopníky asi není třeba českému čtenáři představovat. Představme spíše vybraná jména osobností slovenské taneční hudby té doby: Gejza Dusík – hudební skladatel, autor asi 250 tanečních písní a řady operet a hudebních komedií, studoval ve Vídni, ve 40. letech řídil i vlastní vydavatelství; Alexander

Aranyos – hudební skladatel, autor tanga Dita; Dušan Pálka – hudební skladatel, autor řady tang, nicméně v rámci rodinné tradice pracoval v koželužné dílně; již zmíněný Štefan Hoza – operní pěvec, studoval v Bratislavě, Praze, Miláně i Vídni a věnoval velkou pozornost i taneční hudbě, napsal a nazpíval text tanga Dita; Janko Blaho – operní zpěvák a sběratel lidových písní; František Kryštof Veselý – zpěvák, herec a režisér, studoval v Budapešti; Ilja Jozef Marko – textař a kromě toho také novinář a fotograf; Otto Kaušitz – textař a libretista, na svém kontě má asi 150 písní a 30 libret; Július Móži – houslista, skladatel a kapelník jedné z prvních slovenských sestav s jazzovými nástroji; Jan Stožický – český hudební nakladatel působící na Slovensku. Roku 1920 otevřel v Bratislavě knihkupectví, které v roce 1934 rozšířil o vydavatelství. Do šesti let vydal na 150 titulů slovenských tanečních skladeb.

Po dvaceti letech líbánke i šarvátek přichází okupace fašistickým Němcem. Slovensko nevěrně vyhlašuje vlastní stát ve spojení s třetí říší. Oba národy bývalé ČSR ztrácejí kus území. Zatímco česká píseň reaguje tklivým nýtím po uchvácených chaloupkách pod horami, na Slovensku vykvete specifický žánr revizionistické písně: „Čo nám vzali, to nám vrátiť!“

Vedle něho bují i opěvání nových pořádků a jeho exponentů v písních typu *Gardista kamarát*.

Než jsou swing a tanec fašisty zcela zavřeny, stačí ještě sestavy kolem R. A. Dvorského, Karla Vlacha, Emila Ludvíka a dalších uskutečnit řadu důležitých vystoupení či vydavatelských počínů. Navzdory nepřízní období se rozvíjejí mladé talenty jako zpěváci Inka Zemánková a Arnošt Kavka, akordeonista Kamil Běhounek nebo kapelník Gustav Brom, který se s příjmením Frkal narodil ve slovenské obci Velké Ľváre. ☒

Poznámka: Třídílná stať, jejíž první část přináší toto číslo, vznikla na základě doprovodného textu stejnojmenné výstavy Popmusea, konané v KC Kaštan 15. 10. 2018 — 28. 2. 2019, na kterém se vedle A. Opekara podíleli Radek Diestler a Petr Hrabalík.

